

ALÞÝÐUSAMBAND ÍSLANDS

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. Þ 136/476
komudagur 15.12.2008

Reykjavík 14. desember 2008

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um frjálsan atvinnu- og búseturétt launafólks innan Evrópska efnahagssvæðisins, nr. 47/1993, lögum um atvinnuréttindi útlendinga, nr. 97/2002, og lögum um útlendinga, nr. 96/2002, 179. mál.

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar ofangreint frumvarp til laga um breytingu á lögum um frjálsan atvinnu- og búseturétt launafólks innan Evrópska efnahagssvæðisins, nr. 47/1993, lögum um atvinnuréttindi útlendinga, nr. 97/2002, og lögum um útlendinga, nr. 96/2002.

Fyrir Alþingi liggur að taka afstöðu til þess hvort nýta eigi heimild í stækkunarsamningi vegna aðildar Rúmeníu og Búlgaríu að Evrópska efnahagssvæðinu til að fresta frjálsri för launafólks frá þessum ríkjum í allt að þrjú ár til viðbótar við þau tvö ár sem þegar hafa verið nýtt.

Alþýðusamband Íslands lýsti á sínum tíma stuðningi við það að nýtt yrði heimild til að fresta stækkun vinnumarkaðarins gagnvart frjálsri för launafólks frá Búlgaríu og Rúmeníu í tvö ár eða til ársbyrjunar 2009. Helstu rökin fyrir afstöðu ASÍ þá voru að „...ennþá vanti verulega á að framkvæmd opinberra eftirlitsaðila og eftirfylgni sé með þeim hætti að nægilega sé tryggt að erlent launafólk njóti þeirra kjara og réttinda sem því ber. Hvorutveggja er að löggjöfin sem framfylgja ber er ný til komin og að ennþá skortir á skipulag og samhæfingu af hálfu þeirra stjórnvalda og stjórnvísingastofnana sem koma að þessum málaflokki. Unnið er að því að bæta hér úr og eru bundnar vonir við að skipulag og framkvæmd verði komin í ásættanlegt horf á næstu mánuðum og misserum.“ Þótt margt hafi áunnist í þessum efnum síðustu tvö ár telur ASÍ að ennþá eigi framangreind rök að nokkru við.

Við það sem að framan segir bætast þær aðstæður sem nú eru uppi á íslenskum vinnumarkaði, með miklum samdrætti í atvinnulífin og ört vaxandi atvinnuleysi.

Alþýðusamband Íslands lýsir stuðningi við efni frumvarpsins og leggur til að það verði samþykkt.

Virðingarfyllst,

Halldór Grönvold,
aðstoðarframkvæmdastjóri ASÍ

Fyrir liggur að í kjölfar fyrri stækkunar Evrópska efnahagssvæðisins árið 2004 hefur mikill fjöldi launafólks frá þeim ríkjum sem þá gengu í Evrópska efnahagssvæðið komið til starfa hér á landi. Ástæðu þess má rekja til þess að sama tíma í stækkunin átti sér stað stóðu yfir miklar verklegar framkvæmdir hér á landi og almenn þensla var í íslensku efnahagslífi. Þannig má fullyrða að saman hafi farið þörf íslensks atvinnulífs fyrir erlent launafólk og möguleikar og þörf launafólks frá hinum nýju aðildarríkjum fyrir atvinnu.

Ljóst er að íslensk stjórnvöld og regluverk var ekki tilbúið undir þær miklu breytingar og fjölbættu vandamál sem sköpuðust á vinnumarkaði í tengslum við þá miklu fjölgun sem varð á erlendu launafólki. Þannig komu upp fjölmörg dæmi um að brotið væri að því erlenda launafólki sem hingað kom til starfa hvað varðaði launakjör, önnur starfstengd réttindi og aðbúnað allan. Með þeim hætti var reynt að nota erlent launafólk til undirboða á íslenskum vinnumarkaði. Þá voru mikil brögð að því að erlend fyrirtæki, bæði starfsmannaleigur og aðrir þjónustuveitendur, væru með starfsemi hér á landi og nýttu til þess erlent launafólk án þess að slík starfsemi væri skráð, upplýsingar lægju fyrir um umfang starfseminnar og kjör starfsmanna eða af þessari starfsemi væru greiddir skattar og aðrar skyldur til samfélagsins.

Af hálfu Alþýðusambandsins var strax í upphafi gerð sú krafa að löggjöf og annað regluverk yrðu endurskoðuð með það að markmiði að koma mætti í veg fyrir misnotkun á erlendu launafólki og að það væri notað til undirboða á íslenskum vinnumarkaði. Jafnframt lagði ASÍ áherslu á að starfsemi starfsmannaleiga og erlendra þjónustufyrirtækja yrðu mótaðar skýrar reglur til að verja kjör starfsmanna þeirra og koma í veg fyrir að slík fyrirtæki gætu skapað sér samkeppnisforskot í atvinnulífinu með undirboðum í skjóli þess að virða ekki þau kjör og reglur sem gilda fyrir innlend fyrirtæki.

Í annan stað lagði ASÍ áherslu á að styrkja þyrfti alla framkvæmd og eftirlit með því að kjarasamningar og lög væru virt gagnvart erlendu launafólki sem hér starfar og erlendum fyrirtækjum sem hér veittu þjónustu. Af hálfu ASÍ og aðildarsamtaka þess var mikil vinna lögð í að útbúa upplýsinga- og kynningarefni fyrir erlenda launafólkið, auk þess sem allt vinnustaðaeftirlit var stórefit. Krafa ASÍ var að stjórnvöld og stjórnvöldustofnanir sem málið varðaðu efla sína starfsemi og eftirlit og tækju á málum af festu í þeim tilfellum þar sem uppvíst væri að verið væri að svindla á erlendum starfsmönnum og fyrirtæki væru að brjóta kjarasamninga og lög.

Á síðustu misserum hefur náðst ágætt samstarf milli Alþýðsambandsins og aðildarsamtaka þess, Samtaka atvinnulífsins og stjórnvalda um málefni erlends launafólks á íslenskum vinnumarkaði í góðu samræmi við þau sjónarmið sem verkalýðshreyfingin hefur sett fram í þessum málum.

Þannig hefur allur laga- og regluramminn verið bættur til muna og réttindi og skyldur erlends launafólks og erlendra fyrirtækja með starfsemi hér á landi verið treyst með það að markmiði að erlent launafólk njóti sömu eða sambærilegra kjara og réttinda og aðrir á íslenskum vinnumarkaði og að starfsmannaleigur og erlend þjónustufyrirtæki upplýsi um starfsemi sína hér á landi og fylgi þeim lögum og reglum sem hér gilda. Nægir í þessu sambandi að benda á samkomulag ASÍ og SA um réttindi og kjör erlendra starfsmanna frá 7. mars 2004, tillögur ASÍ og SA vegna erlendra starfsmanna, gerviverktöku, opinberra innkaupa og lögbrota í atvinnustarfsemi frá 22. júní 2007, breytingar á lögum um atvinnuréttindi útlendinga frá apríl 2006, þar sem sérstaklega er tekið á skyldum fyrirtækja sem ráða starfsmenn frá 8 nýjum aðildarríkjum EES, lög um starfsmannaleigur nr. 139/2005 með síðari breytingum, lög um réttindi og skyldur erlendra fyrirtækja sem senda starfsmenn tímabundið til Íslands og starfskjör þeirra starfsmanna nr. 45/2007 og nú síðast tillögur starfshóps fulltrúa stjórnvalda og samtaka aðila vinnumarkaðarins um málefni útlendinga á íslenskum vinnumarkaði frá því fyrr í þessum mánuði.

Það er mat Alþýðusambands Íslands að með framangreindum aðgerðum hafi laga og regluramminn um réttindi og skyldur erlends launafólks hér á landi og starfsemi erlendra þjónustufyrirtækja verði treystur til mikilla muna og að löggjöfin eigi að tryggja að erlent launafólk njóti sömu eða sambærilegra kjara og réttinda og aðrir á innlendum vinnumarkaði. Þá eigi réttindi og skyldur starfsmannaleiga og erlendra þjónustufyrirtækja að vera skýr og ótvíræð, m. a. hvað varðar skyldu til að veita upplýsingar um starfsemi sína hér á landi og skyldur gangvart starfsmönnum sínum. Jafnframt er í lögum að finna heimildir og úrræði fyrir stjórnvöld til að bregðast við og grípa til nauðsynlegra ráðstafana ef ekki er farið að lögum og réttindi erlendra starfsmanna fyrir borð borin. Má jafnvel fullyrða að lagaramminn hér á landi sé einhver sá traustasti á Evrópska efnahagssvæðinu hvað þetta varðar.

Það er jafnframt mat Alþýðusambands Íslands að ennþá vanti verulega á að framkvæmd opinberra eftirlitsaðila og eftirfylgni sé með þeim hætti að nægilega sé tryggt að erlent launafólk njóti þeirra kjara og réttinda sem því ber. Hvorutveggja er að löggjöfin sem framfylgja ber er ný til komin og að ennþá skortir á skipulag og samhæfingu af hálfu þeirra stjórnvalda og stjórnarsýslustofnana sem koma að þessum málaflokki. Unnið er að því að bæta hér úr og eru bundnar vonir við að skipulag og framkvæmd verði komin í ásættanlegt horf á næstu mánuðum og misserum.

Opnun vinnumarkaðarins að fullu gagnvart launafólki frá Rúmeníu og Búlgaríu áður en skipulag og eftirlit með réttindum erlends launafólks á vinnumarkaði er komið í fastara og betra form gæti leitt til frekari og alvarlegri vandamála en þegar eru fyrir hendi.

Í ljósi þess sem að framan segir er eðlilegt að íslensk stjórnvöld nýti frestunarheimild hvað varðar frjálsa för launafólks frá Rúmeníu og Búlgaríu a.m.k. tímabundið, þar til eftirlit og framkvæmd stjórnvalda með kjörum erlends launafólks sem kemur hér á grundvelli frjálsrar farar er

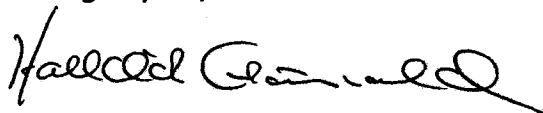
komið í það horf sem stefnt er að. Með því að atvinnurekendur sem vilja ráða launafólk frá þessum löndum þurfa að sækja um atvinnu- og dvalarleyfi fyrir það á að vera tryggt að stjórnvöld hafi fullnægjandi upplýsingar um störf þess og ráðningarkjör, geti komið til þess upplýsingum og leiðbeint og gripið til viðeigandi ráðstafana ef þörf krefur.

Að lokum skal áréttað að frestun er engin lausn til frambúðar. Eftir stendur það mikilvæga verkefni að tryggja öllu launafólki sem starfar á íslenskum vinnumarkaði, hvorrar þjóðar sem það er, þau kjör og réttindi sem því ber. Það verður aðeins gert með því að efla og treysta starfsemi stjórnvalda og eftirlitsstofnana og tryggja gott samráð og samstarf þessara aðila og aðila vinnumarkaðarins um framkvæmdina.

Alþýðusamband Íslands lýsir stuðningi við efni frumvarpsins og leggur ríka áherslu á að það verði að lögum sem fyrst, enda liggur fyrir að bæði af hálfu launafólks og atvinnurekenda er beðið eftir því að það taki gildi. Eins og kemur fram í athugasemdum með frumvarpinu og áréttað var á fundi félags- og trygginganefndar sl. föstudag er tilgangur frumvarpsins sá að fyrirtæki sem standa frammi fyrir þrengingum og samdrætti í starfsemi sinni fari frekar þá leið að draga úr starfshlutfalli starfsmanna sinna tímabundið fremur en að segja upp ráðningarsamningi þeirra.

Jafnframt skal áréttuð sú afstaða Alþýðusambandsins, vegna gildistíma laganna, að tíminn fram til 1. maí n.k. verði notaður til að meta reynsluna af framkvæmd þessara breytinga á lögnum um atvinnuleysistryggingar og reynsluna af lögnum að öðru leyti í ljósi samdráttarins á vinnumarkaði og vaxandi atvinnuleysis.

Virðingarfyllst,

Halldór Grönvold,
aðstoðarframkvæmdastjóri ASÍ